

**TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HOÁ HÀ NỘI
KHOA VĂN HOÁ DÂN TỘC THIỂU SỐ**

KHOÁ LUẬN TỐT NGHIỆP

**ĐỒ SÍNH LỄ TRONG CƯỚI XIN CỦA NGƯỜI THÁI
HUYỆN THƯỜNG XUÂN, TỈNH THANH HÓA, XƯA
VÀ NAY**

Giảng viên hướng dẫn : TH.S HOÀNG VĂN HÙNG
Sinh viên thực hiện : TRỊNH THỊ THƯƠNG
Lớp : VHDT

HÀ NỘI - 2015

Lời cảm ơn

Trong quá trình làm bài khóa luận, để hoàn thành tốt khóa luận tốt nghiệp của mình, em đã nhận được sự giúp đỡ tận tình, hiệu quả của cán bộ và bà con người Thái ở huyện Thường Xuân, tỉnh Thanh Hóa, các Thầy, Cô giáo khoa Văn hóa dân tộc thiểu số và đặc biệt là Th.s Hoàng Văn Hùng.

Nhân đây em xin gửi lời cảm ơn chân thành và sâu sắc nhất tới tất cả mọi người. Bản thân em đã cố gắng để hoàn thành bài khóa luận tốt nghiệp tốt nhất có thể, nhưng do khả năng và điều kiện còn hạn chế nên bài làm không tránh khỏi những thiếu sót. Em mong nhận được ý kiến đóng góp của các Thầy, Cô giáo và những người quan tâm tới đề tài khóa luận này.

Em xin chân thành cảm ơn!

Hà Nội, tháng 5 năm 2015

Sv: Trịnh Thị Thương

MỤC LỤC

	Trang
MỞ ĐẦU.....	1
Chương 1: KHÁI QUÁT VỀ NGƯỜI THÁI Ở THƯỜNG XUÂN, TỈNH THANH HÓA	10
1.1. Đặc điểm địa bàn cư trú	10
<i>1.1.1. Đặc điểm tự nhiên</i>	<i>10</i>
<i>1.1.2. Đặc điểm dân cư.....</i>	<i>13</i>
<i>1.1.3. Đặc điểm xã hội truyền thống, đời sống kinh tế.....</i>	<i>13</i>
1.2. Khái quát về người Thái ở huyện Thường Xuân, tỉnh Thanh Hóa	16
<i>1.2.1. Tên gọi, dân số và phân bố dân cư.....</i>	<i>16</i>
<i>1.2.2. Lịch sử cư trú.....</i>	<i>16</i>
1.3. Đặc điểm văn hóa	17
<i>1.3.1. Văn hóa mưu sinh</i>	<i>17</i>
<i>1.3.2. Văn hóa vật chất.....</i>	<i>19</i>
<i>1.3.3. Văn hóa tinh thần</i>	<i>25</i>
Tiểu kết chương 1	26
Chương 2: ĐỒ SÍNH LỄ TRONG CƯỚI XIN TRUYỀN THỐNG CỦA NGƯỜI THÁI Ở HUYỆN THƯỜNG XUÂN, TỈNH THANH HÓA	28
2.1. Khái quát về tục lệ cưới xin truyền thống của người Thái ở Thường Xuân	28
<i>2.1.1. Một số khái niệm liên quan đến đề tài.....</i>	<i>28</i>
<i>2.1.2. Quan niệm về hôn nhân của người Thái</i>	<i>29</i>
<i>2.1.3. Các nguyên tắc hôn nhân của người Thái</i>	<i>30</i>
2.2. Sính lễ trong cưới xin truyền thống của người Thái ở Thường Xuân	32
<i>2.2.1. Khái quát các nghi thức cưới xin của người Thái ở Thường Xuân</i>	<i>32</i>

2.2.2. <i>Sính lễ</i>	37
2.3. Giá trị đồ sính lễ	47
2.3.1. <i>Giá trị vật chất</i>	47
2.3.2. <i>Giá trị tinh thần</i>	48
Tiểu kết chương 2	50
Chương 3: BIẾN ĐỔI ĐỒ SÍNH LỄ TRONG CƯỚI XIN CỦA NGƯỜI THÁI Ở THƯỜNG XUÂN HIỆN NAY	53
3.1. Khái quát chung về sự biến đổi	53
3.2. Biến đổi của đồ sính lễ	55
3.2.1. <i>Biến đổi cung cách lựa chọn</i>	55
3.2.2. <i>Biến đổi số lượng</i>	57
3.2.3. <i>Biến đổi về ý nghĩa</i>	59
3.3. Thay đổi giá trị	61
3.3.1. <i>Thay đổi giá trị vật chất</i>	61
3.3.2. <i>Thay đổi giá trị tinh thần</i>	61
3.4. Những yếu tố tác động dẫn đến sự biến đổi văn hóa của người Thái nói chung và đồ sính lễ nói riêng	62
3.5. Khuyến nghị và giải pháp bảo tồn, phát huy các giá trị của đồ sính lễ trong cưới xin	64
Tiểu kết chương 3	66
KẾT LUẬN	68
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO	70
PHỤ LỤC	

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Việt Nam là quốc gia đa dân tộc, có nền văn hóa đa dạng nhưng thống nhất. Dân tộc nào cũng có một bản sắc văn hóa riêng nhưng hòa quyện vào nhau tạo nên nền văn hóa Việt Nam. 54 dân tộc anh em cùng sinh sống trên mảnh đất hình chữ S, có những nét khác nhau trong kinh tế, văn hóa, phong tục tập quán, tôn giáo tín ngưỡng nhưng chính điều đó để tạo nên văn hóa mỗi dân tộc, để nó không bị trộn lẫn với bất kì nền văn hóa nào.

Trong đó dân tộc Thái là 1 trong những tộc người có dân số đông trong cộng đồng các dân tộc Việt Nam có lịch sử cộng cư lâu đời nên nền văn hóa dân tộc Thái có nhiều nét đặc trưng riêng. Chúng ta nên bảo tồn và phát huy những giá trị văn hóa ấy .

Dân tộc Thái có một kho tàng văn học dân gian rất phong phú với những tác phẩm nói về lịch sử xã hội như tác phẩm “Quam tô nương” ghi lại lịch sử các châu mường từ thế kỷ XI -1995. Các tác phẩm về luật tục Thái, các sách ghi chép về các nghi lễ dựng nhà, cúng nhà mới, tục cưới xin, tang ma... hay sách ghi chép về tôn giáo tín ngưỡng, về lịch pháp. Trong đó với nhiều thể loại khác nhau như truyện thơ, truyện cổ tích, dân ca, tục ngữ.

Như chúng ta đã biết, mỗi dân tộc đều có văn hóa riêng của mình, trong đó có cả hôn nhân truyền thống. Dân tộc Thái cũng có một quá trình tổ chức cưới xin của riêng dân tộc mình mang đậm sắc thái dân tộc Thái. Hôn nhân sẽ là sự gắn kết giữa đôi trai gái với nhau và cũng là sự gắn bó giữa nhiều người. Trong quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước, thì các giá trị văn hóa truyền thống đang dần mất đi hoặc có sự mờ nhạt. Các tập tục, phong tục tập quán của các dân tộc thiểu số ở nước ta cần được bảo tồn và phát huy.

Là sinh viên ngành quản lý văn hóa của các dân tộc thiểu số, em muốn đi sâu tìm hiểu về văn hóa của đối tượng quản lý văn hóa là các dân tộc thiểu số mà mình sẽ quản lý trong tương lai. Với lí do trên, em quyết định chọn đề tài “*Đồ sinh lễ trong cưới xin của người Thái huyện Thường Xuân, tỉnh Thanh Hóa, xưa và nay*” làm Khóa luận tốt nghiệp Cử nhân Văn hóa dân tộc thiểu số Việt Nam của mình.

2. Lịch sử nghiên cứu đề tài

Nghiên cứu về văn hóa Thái đã có rất nhiều công trình như: Tuyển tập văn học các dân tộc ít người ở Việt Nam, Đặng Nghiêm Vạn (chủ biên), nhóm biên soạn: Đặng Văn Lung, Lương Ninh... Truyện dân gian Thái, Cẩm Cường - Cẩm Kỳ - Hà Thị Thiệp; Luật tục Thái, Ngô Đức Thịnh - Cẩm Trọng...

Các công trình nghiên cứu liên quan đến hôn nhân của người Thái có rất nhiều, một số công trình như: Hôn nhân truyền thống dân tộc Thái ở Điện Biên – Lương Thị Đại, Lò Xuân Hinh; Luật tục hôn nhân của người Thái ở huyện Phù Yên, tỉnh Sơn La; Một số phong tục và lễ hội truyền thống của người Thái ở Thanh Hoa, Nghệ An – Vi Văn Biên...

Nhìn chung các công trình nghiên cứu về người Thái nói chung và hôn nhân của người Thái nói riêng là rất nhiều, nhưng có thể nói, cho đến nay vẫn chưa có một công trình nào nghiên cứu toàn diện về đồ dẫn lễ trong cưới xin của người Thái Thanh Hóa. Tuy nhiên, bài viết sẽ không thể hoàn thành nếu thiếu đi nguồn tư liệu của các công trình đi trước, đặc biệt là những tài liệu nói về cưới xin và các phong tục truyền thống của người Thái. Đề tài này sẽ tập trung đi sâu nghiên cứu vấn đề trên.

3. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu

Mục đích nghiên cứu:

Qua việc nghiên cứu đề tài để thấy được nét văn hóa riêng trong hôn nhân của người Thái. Đi sâu tìm hiểu về đồ sính lễ trong hôn nhân của người Thái Thường Xuân như thế nào? Có sự so sánh giữa đồ sính lễ trong truyền thống và hiện tại, cũng như so sánh với đồ sính lễ trong hôn nhân của người Thái ở Tây Bắc.

Bước đầu đưa ra những kiến nghị và giải pháp nhằm gìn giữ và phát huy những nét đẹp trong mối quan hệ đó và giá trị của văn học dân gian Thái.

Nhiệm vụ nghiên cứu:

- Nghiên cứu về tổng quan tài liệu và lí thuyết nghiên cứu về dân tộc Thái ở Thường Xuân và ở các địa phương khác.

- Kế thừa kết quả nghiên cứu của các công trình đi trước về hôn nhân của người Thái.

- Khảo sát thực tế ở một vùng đồng bào dân tộc Thái cụ thể trong huyện để thấy được sự thay đổi của đồ sính lễ trong cưới xin truyền thống và trong cuộc sống hiện nay.

- Đề xuất kiến nghị và giải pháp nhằm gìn giữ và phát huy những nét đẹp của việc mang đồ dẫn lễ sang nhà gái.

4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

Đối tượng nghiên cứu: Đồ sính lễ trong cưới xin của người Thái trong xã hội truyền thống và ngày nay

Phạm vi nghiên cứu: Để tìm hiểu về cưới xin của người Thái cũng như đồ sính lễ trong cưới xin của người Thái. Thực trạng của việc bảo tồn, phát huy các giá trị văn hóa truyền thống trong cưới xin của người Thái. Để tìm ra các giải pháp bảo tồn, phát huy những giá trị của văn hóa Thái. Cũng như là thấy được sự biến đổi của đồ sính lễ trong cưới xin của người Thái tại địa phương trong truyền thống và hiện tại.

5. Phương pháp nghiên cứu

Ngoài phương pháp luận chung là phương pháp luận Mác –Lênin, bài viết còn sử dụng các phương pháp cụ thể là:

- Phương pháp điền dã Dân tộc học là phương pháp nghiên cứu thực địa, để tiến hành thu thập tư liệu bằng cách quan sát, mô tả, phỏng vấn, chụp ảnh...
- Bổ sung tư liệu, nghiên cứu tài liệu thứ cấp, các tư liệu về người Thái và công trình nghiên cứu về người Thái trong các thư viện; Tài liệu điền dã, các bài phỏng vấn do người viết sưu tầm được qua đợt khảo sát thực tế tại huyện Thường Xuân, tỉnh Thanh Hóa.
- Cuối cùng là các phương pháp miêu tả, phân tích, so sánh, tổng hợp... Để hoàn thành bài viết.

6. Đóng góp của đề tài

- Nghiên cứu về đồ sinh lễ trong hôn nhân của người Thái Thường Xuân một cách tương đối và toàn diện. Góp phần thêm phong phú thêm tư liệu nghiên cứu về người Thái.
- Đưa ra các kiến nghị và giải pháp để nhằm mục đích lưu giữ, phát huy những giá trị trong văn hóa truyền thống của dân tộc Thái. Bên cạnh đó là đưa ra những đề xuất trong việc sưu tầm, nghiên cứu và giới thiệu văn hóa Thái tới những người quan tâm tới văn hóa của các dân tộc thiểu số nói chung và văn hóa dân tộc Thái nói riêng.
- Bài viết cũng sẽ là tài liệu tham khảo phục vụ cho nhu cầu của bạn đọc muốn tìm hiểu về văn hóa truyền thống của dân tộc Thái.

7. Nội dung và bố cục của đề tài

Ngoài phần *Mở đầu*, *Kết luận*, *Phụ lục* và *Tài liệu tham khảo*, bài Khóa luận tốt nghiệp được phân thành 3 chương:

Chương 1: *Khái quát về người Thái ở huyện Thường Xuân, tỉnh Thanh Hóa.*

Chương 2: *Đồ sinh lễ trong cưới xin truyền thống của người Thái ở huyện Thường Xuân, tỉnh Thanh Hóa.*

Chương 3. *Biến đổi đồ sinh lễ trong cưới xin của người Thái ở huyện Thường Xuân hiện nay.*

DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Vi Văn Biên (1998) *Văn hóa vật chất của người Thái ở Thanh Hóa và Nghệ An*, NXB Văn hóa dân tộc.
2. Vi Văn Biên (2009) *Một số phong tục và lễ hội truyền thống của người Thái ở Thanh Hóa, Nghệ An*, NXB Văn hóa dân tộc.
3. Quảng Thị Chinh (2005) *Lễ cưới dòng họ Mè: huyện Phù Yên, tỉnh Sơn La*, NXB Văn hóa - Thông tin.
4. Lương Thị Đại – Lò Xuân Hinh (2010) *Hôn nhân truyền thống dân tộc Thái Điện Biên*, NXB Văn hóa dân tộc.
5. Vũ Trường Giang (2007) *Lịch sử người Thái ở Thanh Hóa*, tạp chí Văn hóa nghệ thuật.
6. Hoàng Thị Hạnh (2010) *Văn hóa ẩm thực người Thái đen Mường Lò*, tạp chí văn hóa dân tộc.
7. Lò Văn Hặc (2007) *Văn hóa ẩm thực của người Thái đen ở Sơn La*, tạp chí Văn hóa nghệ thuật.
8. Tòng Văn Hân (2013) *Văn hóa ẩm thực của người Thái đen ở Điện Biên*, NXB Văn hóa thông tin.
9. Ngô Đức Thịnh - Cầm Trọng (1999) *Luật tục Thái*, NXB Văn hóa dân tộc.
10. Cầm Trọng - Đặng Nghiêm Vạn - Khả Văn Tiên (1977) *Tư liệu về lịch sử và xã hội dân tộc Thái*, NXB Khoa học xã hội.
11. Cầm Trọng (2005) *Những hiểu biết về người Thái ở Việt Nam*, NXB Chính trị quốc gia.
12. Cầm Trọng (1995) *Văn hóa Thái Việt Nam*, NXB Văn hóa dân tộc.
13. Cầm Trọng (1978) *Người Thái ở Tây Bắc Việt Nam*, NXB Khoa học xã hội.

14. Đặng Nghiêm Vạn –Cầm Trọng –Khà Văn Tiên (1977) *Tư liệu về lịch sử và xã hội dân tộc Thái*, NXB Khoa học xã hội.
15. Hội văn nghệ dân gian Việt Nam (2012) *Hôn nhân và gia đình các dân tộc thiểu số ở Việt Nam*, , NXB Văn hóa dân tộc.
16. *Lễ cưới của người Thái Mường Tấc, huyện Phù Yên, tỉnh Sơn La*, Tạp chí Dân tộc học, số 3 năm 2009.
17. *Lễ hội tục cưới xin trong xã hội cổ truyền Thái đen*, tạp chí Dân tộc và thời đại, số 80, 81 năm 2005.
18. Nguyễn Ngọc Thanh (1999) *Hôn nhân của dân tộc Mường ở tỉnh Phú Thọ*, Luận án tiến sĩ sử học.